

Hernieuw uw abonnement vóór 31 december 1996 en neem deel aan de jaarlijkse OKV-verlotingsactie

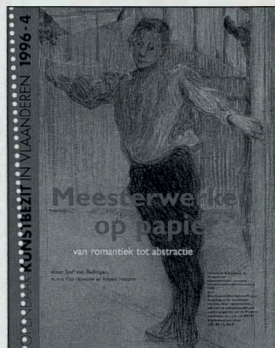
Meer informatie op bladzijde 12

Nu ook in de tijdschriftenhandel!

Piet Stockmans

Vol van leegte

Deze "Mededelingen" zijn een bijvoegsel bij de OKV-aflevering nr.4 jaargang 1996.

Meesterwerken op papier van romantiek tot abstractie
door Stef van Bellingen, m.m.v. Paul Huvette en Robert Hoozee

De aflevering 4 van Openbaar Kunstbezit Vlaanderen 1992 (helaas uitgeput) was volledig gewijd aan tekeningen uit openbare collecties. Het overzicht liep van de Vlaamse Primitieven tot het begin van de 19de eeuw.

In dit nummer wordt een boog gespannen van ongeveer een eeuw. Van de nabloe van het neoclassicisme tot de abstractie.

De gekozen werken zijn afkomstig uit openbare verzamelingen, dit betekent dat de keuze niet beperkt is gebleven tot Belgische kunstenaars. De keuze wil een aantal tendensen aanduiden die als exemplarisch gelden voor de behandelde periode, dit ondanks een aantal hiaten in onze openbare collecties. Er werd gezocht naar werken waarvan de tekenkundige kwaliteiten ook na reproductie manifest aanwezig blijven. Ook zonder kleur blijft een tekening steeds boeien, dit betekent: leren kijken naar lijnvoering, de subtiliteit van grijswaarden ontdekken en de gevoeligheden van het materiaal leren waarderen. Tekeningen vertellen op directe manier de persoonlijke schriftuur van de kunstenaar. Tekeningen geven ons een aanvullend beeld of tonen ons onverwachte facetten in het oeuvre van een kunstenaar.

In het Stedelijk Museum Stellingwerff-Waerdenhof te Hasselt staan sinds vorig jaar, aan weerszijden van een traphal, twee metershoge glazen kijkkasten opgesteld. Ze vertellen een verhaal over de tijd die verglijdt, over vergetelheid, en vergankelijkheid.

Wie de trap oploopt ziet in de rechtse kast restanten van het industriële serviesgoed dat Piet Stockmans de laatste dertig jaar voor bedrijven als de Koninklijke Mosa te Maas-tricht ontwierp, en waarmee half Nederland haast dagelijks aan tafel zit.

Stockmans stortte de porseleinen kopjes, borden, en schalen met groot geweld van bovenuit in de smalle kast en op enkele uitzonderingen na bleven alleen bovenin nog wat borden heel. De rest ligt aan scherven. In de linker kast deed hij hetzelfde met de porseleinen kunstwerken die hij reeds decennialang ambachtelijk produceert, maar dan wel één per één. Ook daar gaat het vaak om kopjes en borden maar ze zijn brozer, fragieler, onregelmatiger en fijner. Men kan er duidelijk de hand van de maker in herkennen. De kasten kregen een naam: *leder zijn geschiedenis*. "Ze moeten illustreren wat na verloop van tijd van een leven nog overblijft", zegt Stockmans: "scherven". En het wonderlijke is dat de twee kasten, hoewel de inhoud heel anders oogt, toch het leven van één en dezelfde man vertellen.

Van bij het begin bleek hij moeilijk te catalogeren. Want wie haalde het nu in zijn hoofd om met porselein iets te willen maken. "Men zei me: daar kunt ge niets fatsoenlijks mee maken, dat materiaal is veel te beladen. Bij porselein denkt men immers aan Chinese figuurtjes, wilde versieringen, bonbonnières, en Limoges". Al even ongebruikelijk was bovendien het feit dat hij van bij het begin zowel industriële gebruiksobjecten als ambachtelijke kunst ging maken en dat beide genres zich meer en meer gingen vermengen. Was hij nu kunstenaar of designer? Die opdelingen, hij heeft er nog altijd lak aan. In 1967 ging bij Royal Mosa de koffiekop *Sonja* in productie. Zoals al het serviesgoed dat Stockmans later ontwierp, was het vooral op functionaliteit

afgestemd: de hanteerbaarheid, en de mogelijkheid tot stapelen. Dertig jaar later is *Sonja* nog steeds een succes en de kaap van vijftig miljoen exemplaren werd jaren terug overschreden. Dat echter weinigen ze echt als een Stockmans kunnen aanwijzen, heeft met hun vormgeving te maken, en de principes die Stockmans daarbij hanteert. Hij laat zijn objecten in de eerste plaats stilte en soberheid uitstralen, en ze krijgen geen prul, frul, of krul teveel. Ze zijn als de volmaakte butler, alomtegenwoordig en toch onzichtbaar.

Dat laatste kan niet bepaald gezegd worden van de installaties die Stockmans met zijn ambachtelijk gemaakt porselein creëert. De ene keer hing hij vijfduizend porseleinen reepjes aan een muur naast elkaar. Een andere keer - op de Biënnale van Sao Paulo - vulde hij de vloer van een tentoonstellingszaal met tienduizend kleine bekertjes. En nog een andere keer vulde hij een vloer met porseleinen vormen, die op het eerste zicht op verfvlekken leken.

Maar ondanks de verschillen tussen de objecten die door Piet-Stockmans-de-designer en Piet-Stockmans-de-kunstenaar worden gemaakt, blijven er ook grote gelijkenissen. Er is bijvoorbeeld de heerschappij van het wit dat hoogstens met een zacht en weemoedig blauw wordt afgewisseld. Ook in zijn monumentale installaties leek en lijkt Piet Stockmans alleen maar op maximalistische wijze de kracht van het minimalisme te willen propaganderen. "Misschien," zegt Piet Stockmans, "is dat hele oeuvre dat alsmaar die sereniteit lijkt te propaganderen, gewoon maar een alter ego". Want van nature uit is hij enorm nerveus. Er is die niet aflatende drang om te blijven werken. Om tienduizend potjes één na één af te werken en in een installatie samen te brengen. Een vol

Losse nummers

Losse nummers kosten 250,-BF of 15,-NLG.
Bestellen kan door storting op rekening 448-0007361-87 (in België) of 135.20 (in Nederland) van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, met vermelding van de titel van de aflevering.

Spelregels gratis tickets

U kan een gratis ticket bekomen door een gele briefkaart te sturen naar Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Grote Markt 46, 9100 Sint-Niklaas

Bij de tentoonstellingen die een gratis ticket aanbieden, vindt u onderaan het artikel een blauwe balk met het aantal ter beschikking gestelde tickets.

Door loting wordt bepaald wie een ticket krijgt toegestuurd.

Let op:

1. één ticket per tentoonstelling en per persoon
2. één ticket per gele briefkaart
3. de gewenste tentoonstelling vermelden

BRTN Departement Cultuur

Affiche

Elke week op zaterdag,
om 12u. op TV1,
om 20u. op TV2

Affiche bestaat uit volgende delen:

- *Agenda*: een vlugge en vlotte montage van een tiental komende of lopende tentoonstellingen, concerten, theater en dansvoorstellingen
- *Accent*: een korte reportage over een actueel kunstgebeuren waarin de betrokken kunstenaar centraal staat. Interviews door Régine Clauwaert
Kortom, een actueel en informatief programma over kunst in al haar vormen.

Het programma wordt verzorgd door Jan Blondeel en Marianne Soetewey (regie), Régine Clauwaert (samenstelling, redactie en presentatie), Nathalie Capiau (assistentie)

Stichting Vlaams Erfgoed beheert nu ook het Kasteel van Horst

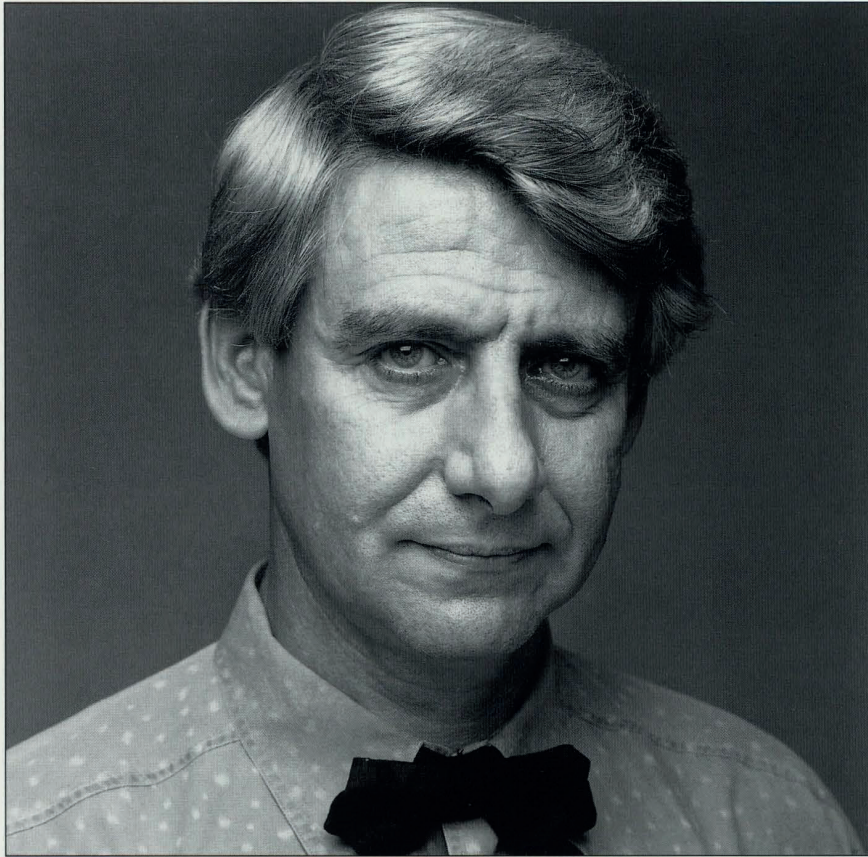

Foto: Jacques Sonck

jaar werkt hij aan zo'n kunstwerk. "Het heeft allicht met mijn moeder te maken en haar Nederlandse afkomst. Het plichtbesef dat door het Calvinisme waart. Het moeten werken om te mogen eten. Maar anderzijds brengt dat ritme en ritueel van alsmaar hetzelfde te maken je ook in een bepaalde meditatieve stemming. Je wordt als de boer die de hele dag door zijn akker ploegt. Je geest raakt niet afgestompt, wel integendeel. Doordat je niet meer hoeft te denken bij wat je doet, komt er ruimte en energie vrij voor andere onderwerpen".

Hij vertelt zijn verhaal over eenvoud graag in veelvoud. In rekenkundige reeksen. Als een componist. Ik zeg dat het Calvinisme die obsessie voor het witte zou kunnen verklaren. Wij katholieken hadden die uitzinnig kleurige kathedralen, terwijl de Nederlanders ze helemaal in het wit bleven verven, sober en streng. Ik breng ook de Tjano-joe ter sprake, het verfijnde theeritueel dat centraal stond in de Japanse levensstijl

van weleer, en een geloof in Zen dat een leven in leegte nastreeft, onbezwaard door passies en andere trivialia. Of dat de drang van Stockmans om met serviesgoed te werken kan verklaren, en het feit dat veel van zijn serviezen wel door een Japanner lijken gemaakt? "U zegt maar," antwoordt Stockmans, "Ik heb over die dingen wel gelezen. Maar om daarom van een leidraad te spreken... Het is eerder de intuïtie die mij tot dit werk heeft gebracht".

Zijn ambachtelijke producten omschrijft hij als organisch. Zijn kalligrafie is als gras. Zijn met potjes bezaaide vloeren wil hij graag met stranden vergelijken. Al zijn werk ademt een beetje de sfeer van die porseleinen tuintjes die hij in een metrostation in vier rijen van telkens vijftientig meter liet opwaaïen. Ze moeten vooral het onzichtbare zichtbaar maken. Maar Stockmans zelf wil in dit soort bespiegelingen niet te ver gaan. "Soms", zegt hij, "worden de veranderingen in mijn werk door heel banale dingen bepaald". Zijn gebruik van blauw

heeft gewoon te maken met het feit dat het de enige kleur is die hij op een bepaalde temperatuur zuiver kan bakken. Aan erkenning wil het hem vooral in Nederland niet ontbreken. Hij kon er tot in het Stedelijk Museum van Amsterdam exposeren. In Vlaanderen kreeg hij in 1988 de Staatsprijs voor Beeldende Kunsten en vorig jaar verwierf hij de titel van Cultureel Ambassadeur van Vlaanderen. Voor de *Verlatingsactie* 1997 van Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen creëerde hij een set van acht vazen. Zoals steeds zijn ze het gevolg van de meest eenvoudige, haast kinderlijke handelingen: vouwen, breken, scheuren, rollen, en vullen. Wie goed luistert moet in die papierdunne hulzen een stilte horen tintelen. Een sensuele stilte. Want de tijd dat hij zijn vazen in kistjes - "doodskisten", zegt hij - ten grave legde is weer even weg.

MAX BORKA

Het kasteel van Horst, een waterburcht gelegen in de Vlaams-Brabantse gemeente Sint-Pieters-Rode op een boogscheut van Aarschot, is bij het brede publiek bekend als het decor voor menig avontuur van de Rode Ridder. Na het Fort Napoleon in Oostende is dit de tweede belangrijke site die door de Stichting Vlaams Erfgoed (SVE) in beheer wordt genomen.

De oorsprong van het kasteel van Horst situeert zich in de 13de eeuw. In de woelige jaren na de dood van Maria van Bourgondië werd het kasteel bijna volledig verwoest. Enkel de donjon bleef overeind. Het grootste gedeelte van de heropbouw volgde enkele jaren later, wanneer het kasteel eigendom was geworden van Gilles van Busleyden. Vermits het militaire belang van Horst uitgespeeld was, werd het kasteel omgebouwd tot een aangename verblijfplaats met brede ramen. In 1650 werd Maria-Anne van de Tynpel eigenares van het kasteel. Met haar wordt de belangrijkste fase uit de geschiedenis van Horst afgesloten. Zij was immers de laatste adellijke eigenaar die het kasteel ook effectief bewoonde.

kasteel, wagenhuis en domein aan kwaliteit wint door middel van onthaal, informatie en begeleiding. In het oorspronkelijke kasteel zullen culturele activiteiten doorgaan. De horecafunctie verhuist naar het wagenhuis waar ook een infocentrum en een Erfgoedwinkel worden ingericht. Op die manier hoopt het SVE aan te tonen dat erfgoed en toerisme perfect tot hun recht kunnen komen binnen de krijtlijnen die door monumentenzorg worden getrokken.

Praktische informatie:
Kasteel van Horst
Horststraat, 3220 Sint-Pieters-Rode, 016/62.15.16
Open: - van Pasen tot 30 september, elke werkdag van 13 tot 22u., op zondag vanaf 10u. - van 1 oktober tot 15 december, enkel op zondag

Het is de bedoeling van het SVE dat de openstelling van

Kasteel van Horst.
Foto: Stichting Vlaams Erfgoed

